

Capitolul I

Libertatea alegerii regimului matrimonial – o nouă viziune asupra reglementării raporturilor patrimoniale dintre soți în Noul Cod civil, armonizată cu normele europene

Secțiunea 1

Considerații introductive

§1. Căsătoria – izvorul raporturilor patrimoniale dintre soți

1. La baza celei mai importante forme de comunitate umană se află **familia**. Instituția familiei a constituit și constituie obiectul de cercetare al mai multor științe, cum sunt: sociologia, istoria, biologia, psihologia, medicina, filozofia, religia și, nu în ultimul rând, dreptul. Fiecare dintre acestea analizează familia ca formă de comunitate umană sub aspectele ce interesează domeniul lor.

Privită **sub aspect juridic**, familia a fost definită de mai mulți autori fie ca desemnând „grupul de persoane între care există drepturi și obligații ce izvorăsc din căsătorie, rudenie (inclusiv adopție), precum și din alte raporturi asimilate relațiilor de familie”⁽¹⁾, fie ca „formă juridicește recunoscută de conviețuire a unor persoane legate prin căsătorie și rudenie și care generează între membrii ei relații complexe: biologice, etico-spirituale, economice, juridice, culturale etc.”⁽²⁾

Elementul fundamental în definirea familiei, prezent la toți autorii și care îi unește, din punct de vedere juridic, pe membrii acesteia, este

⁽¹⁾ I. Albu, *Dreptul familiei*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975, p. 7.

⁽²⁾ Al. Bacaci, *Raporturile juridice patrimoniale în dreptul familiei*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1986, p. 6.

căsătoria⁽¹⁾. Întrucât căsătoria stă la baza familiei, ocrotirea ei este prima condiție a ocrotirii familiei, în întregul ei⁽²⁾.

Privită și din punct de vedere moral-creștin, familia este o instituție de origine divină, stabilită de la Creație și întemeiată pe Taina căsătoriei. Ea are un caracter sacru și se caracterizează prin iubirea desăvârșită, comuniunea, unitatea și egalitatea membrilor acesteia⁽³⁾.

2. Din multitudinea de raporturi generate de căsătorie între soți, numai unele cad sub incidență juridică, altele nu, cum sunt cele de natură etico-spirituală, întrucât reglementarea acestora ar însemna o imixtiune în viața intimă a soților. Pentru această lucrare prezintă interes numai raporturile juridice ale căsătoriei, iar, în privința acestora, așa cum s-a exprimat un eminent autor al literaturii noastre juridice, căsătoria nu se mulțumește să creeze între soți doar raporturi personale nepatrimoniale, „ci dă naștere între ei și la raporturi juridice patrimoniale, care sunt în principiu opozabile și terțelor persoane”⁽⁴⁾; tocmai aceste raporturi circumscriu cadrul problematic al lucrării noastre.

Reglementarea juridică a raporturilor patrimoniale dintre soți se constituie, de fapt, în regimul matrimonial al soților sau într-o „reglementare pecuniară a statutului conjugal”⁽⁵⁾.

De-a lungul timpului, statutul patrimonial al soților a fost reflexia sistemului de stat și de drept al vremii, fiecare dintre aceste sisteme având

⁽¹⁾ A se vedea, în acest sens, *I.P. Filipescu*, *Tratat de dreptul familiei*, Ed. All, București, 1996, p. 1; *A. Ionașcu, M. Mureșan, M. Costin, V. Ursa*, *Familia și rolul ei în societatea socialistă*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 5; *M. Costin, M. Mureșan, V. Ursa*, *Dicționar de drept civil*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980; *M. Banciu*, *Dreptul familiei*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2000, p. 6; *E. Florian*, *Dreptul familiei*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2003, p. 14.

⁽²⁾ *T. Ionașcu, I. Christian, M. Eliescu, V. Economu, Y. Eminescu, M.I. Eremia, V. Georgescu, I. Rucăreanu*, *Căsătoria în dreptul R.P.R.*, Ed. Academiei, București, 1964, p. 9.

⁽³⁾ A se vedea *D. Stăniloae*, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. III, Ed. Institutul Biblic, București, 1978, p. 180, citată în *Familia creștină azi*, Ed. Trinitas, Iași, 1995, p. 27. În același sens, a se vedea *A. Boca*: „când familia nu va mai fi întemeiată pe Taina căsătoriei, oamenii vor fi o turmă de fiare destrăbălate”, în *Ridicarea căsătoriei la înălțimea de Taină*, Ed. Agaton, Colecția Ortopraxia, Făgăraș, 2003, p. 7.

⁽⁴⁾ *Vezi M. Eliescu*, în *I. Christian, M. Eliescu, V. Economu, Y. Eminescu, M.I. Eremia, V. Georgescu, I. Rucăreanu*, op. cit., p. 163.

⁽⁵⁾ *P. Vasilescu*, *Regimuri matrimoniale. Partea generală*, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 20.

față de instituția familiei o atitudine proprie. Cu toate că nu o spuneau expres, reglementările lor fundamentau căsătoria pe principiile discriminării între bărbat și femeie, între copiii legitimi și nelegitimi, fiind prioritare interesele de ordin material.

§2. Evoluția raporturilor patrimoniale dintre soți

3. Raporturile patrimoniale dintre soți și-au găsit o reglementare și în vechile noastre legiuri – Codul Calimach și Codul Caragea –, iar mai târziu prin dispozițiile Codului civil de la 1864 și prin Codul familiei din 1954.

2.1. Raporturile patrimoniale dintre soți în Codul civil

4. **Codul civil român din 1864** reglementa, cu titlu de regim matrimonial legal, **regimul separației de bunuri** (art. 1283). Aceasta însemna că el se aplica în mod obligatoriu ori de câte ori soții nu adoptaseră, înainte de celebrarea căsătoriei, prin convenție matrimonială, un alt regim matrimonial.

În afara regimului matrimonial legal, Codul civil mai reglementa, cu titlu de regim matrimonial convențional, **regimul dotal** (art. 1233-1282), pe care viitorii soți îl puteau adopta potrivit voinței lor.

În sistemul instituit de Codul civil, regimurile matrimoniale erau guvernate de principiul libertății convențiilor matrimoniale (art. 1224), în temeiul căruia viitorii soți puteau să adopte orice regim matrimonial sau să convină combinarea de regimuri matrimoniale, cu singura îngrădire de a nu aduce atingere drepturilor bărbatului, în calitate de cap al familiei și al asociațiunii conjugale.

În regimul separației de bunuri, fiecare soț păstra drepturile asupra bunurilor sale, cu obligația de a contribui la suportarea cheltuielilor căsătoriei. Bărbatul era considerat capul familiei, iar femeia era supusă „puterii maritale” a bărbatului. Ea era juridicește incapabilă și nu își putea exercita drepturile decât în baza unei „autorizații maritale” prealabile⁽¹⁾.

În regimul dotal, femeia nu putea face acte de dispoziție cu privire la bunurile dotale decât cu încuviințarea soțului sau, în caz de refuz, cu încuviințarea justiției. Bunurile dotale imobile erau inalienabile. Femeia

⁽¹⁾ Al. Bacaci, op. cit., p. 8.

măritată își păstra dreptul de administrare, de folosință și de dispoziție asupra bunurilor parafernale. În schimbul bunurilor sale constituite în dotă, pe care femeia le transfera în administrarea și folosința bărbatului, acesta trebuia să o întrețină.

Prin art. 1287-1293, Codul civil mai reglementa, ca o anexă la regimul dotal, **societatea de achiziții a soților**, formată dintr-o comunitate restrânsă de bunuri, ce se găsea în coproprietatea celor doi soți⁽¹⁾.

Prin urmare, Codul civil de la 1864 nu a instaurat un regim unic și omogen în privința raporturilor patrimoniale de familie, ci a instituit formal libertatea convențională a soților, limitată însă de puterea maritală a bărbatului, precum și de „ordinea publică și bunele moravuri” (art. 5 C. civ.)⁽²⁾. Convenția matrimonială trebuia încheiată în mod solemn și public înaintea de încheierea căsătoriei și înscrisă într-un registru special ce funcționa la fiecare tribunal, după care ea nu mai putea fi modificată, devenind astfel imutabilă.

Dispozițiile Codului civil cu privire la regimurile matrimoniale aveau un caracter supletiv. Regimul de drept comun sau regimul matrimonial legal – cel al separației de bunuri – devenea aplicabil numai în lipsa unei convenții matrimoniale.

5. Constituția din 1948, așezând familia pe baza unor noi principii care consacrau egalitatea dintre soți, practic a adus modificări importante relațiilor de familie⁽³⁾. Astfel, deși nu scotea raporturile de familie de sub reglementarea Codului civil și nu abroga în mod expres anumite texte ale acestuia, noile principii pe care se fundamenta familia au condus la abrogarea implicită a unora dintre ele. Astfel, regimul dotal nu mai rezista egalității între sexe, femeia își putea exercita singură drepturile, nemaiavând nevoie de autorizația maritală.

Regimul separației de bunuri, deși a rămas în vigoare până la punerea în aplicare a Codului familiei, după adoptarea Constituției din 1948 a suferit și el anumite corective aduse de practica judiciară, pe baza principiilor enunțate de legea fundamentală.

⁽¹⁾ A se vedea *D. Rizeanu, D. Protopopescu, Raporturile patrimoniale dintre soți în lumina Codului familiei*, Ed. Științifică, București, 1959, p. 20-21.

⁽²⁾ *Al. Bacaci, V.C. Dumitrache, C. Hageanu, Dreptul familiei*, ed. a 4-a, Ed. All Beck, București, 2005, p. 45.

⁽³⁾ *Idem*, p. 9.

Astfel, în pofida regimului separației de bunuri consacrat ca regim matrimonial de drept comun, practica instanțelor judecătorești, pornind de la principiul constituțional al egalității sexelor, a statuat regula regimului comunității de bunuri⁽¹⁾.

Noțiunile noi utilizate erau acelea de „patrimoniu conjugal” și „comunitate de fapt”, prin ele urmărindu-se consacrarea comunității de bunuri, precum și recunoașterea contribuției soției prin munca în gospodărie la dobândirea acestor bunuri⁽²⁾.

Oricât de contributivă a fost intervenția practicii judecătorești, care a încercat o reșezare a relațiilor patrimoniale dintre soți pe bazele noilor principii egalitare înscrise de Constituția din 1948, aceasta nu a putut fi suficientă pentru eliberarea din constrângerile trecutului a regulilor patrimoniale dintre soți, pentru a le reșeza într-o ordine nouă și a le consolida potrivit relațiilor de familie de tip nou⁽³⁾. De aceea, a fost necesară intervenția legiuitorului, ceea ce s-a înfăptuit prin Constituția din 1948, dar mai ales prin Constituția din 1952, urmând ca noile reguli să fie dezvoltate de către legiuitorul ordinar. Această realizare istorică s-a înfăptuit prin Codul familiei pus în aplicare la 1 februarie 1954, prin Decretul nr. 32/1954.

2.2. Raporturile patrimoniale dintre soți în sistemul Codului familiei

6. Prin dispozițiile acestui cod, în Capitolul III, Secțiunea a II-a, art. 29-36, s-au consacrat noi reguli patrimoniale între soți, care să promoveze o familie nouă întemeiată pe egalitate, prietenie, afecțiune și ajutor reciproc. Astfel, prin art. 2 și art. 29 s-au statornicit principalele îndatoriri patrimoniale reciproce dintre soți, care constau în obligația soților de a suporta cheltuielile căsniciei și obligația de sprijin material. Aceste două îndatoriri patrimoniale interferează atât de mult, încât îndeplinirea uneia dintre ele poate însemna și îndeplinirea celeilalte.

⁽¹⁾ V.D. Zlătescu, Regimurile matrimoniale în dreptul familiei, în R.R.D. nr. 8/1970, p. 19-31; A. Ionașcu, M. Mureșan, M. Costin, V. Ursa, op. cit., p. 116; P. Anca, I.P. Filipescu ș.a., Încheierea căsătoriei și efectele ei, Ed. Academiei, București, 1981, p. 83; I.P. Filipescu, op. cit., p. 46; Al. Bacaci, op. cit., p. 17.

⁽²⁾ A se vedea Al. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu, Dreptul familiei, Ed. Augusta, Timișoara, 1998, p. 68.

⁽³⁾ A se vedea M. Eliescu, Efectele căsătoriei cu privire la raporturile patrimoniale dintre soți, în I. Christian, M. Eliescu, V. Economu, Y. Eminescu, M.I. Eremia, V. Georgescu, I. Rucăreanu, op. cit., p. 169.

Premisele realizării lor armonioase sunt gospodărirea în comun a soților și îndeplinirea obligațiilor de natură personală dintre soți.

Prin art. 30 alin. (1) C. fam. s-a instituit **regimul comunității de bunuri**, prezumându-se că orice bun dobândit de soți sau numai de către unul dintre ei în timpul căsătoriei este bun comun. Orice convenție contrară este nulă, se prevede prin alin. (2) al aceluiași articol. Prin alin. (3) al art. 30 se instituie prezumția legală a comunității de bunuri devălmașe, pentru apartenența unui bun la comunitate nemaifiind necesară dovada.

Codul familiei a consacrat astfel un **regim matrimonial unic, obligatoriu și imutabil**⁽¹⁾. Aceste caracteristici, așa cum s-a arătat în literatura juridică, „dau măsura unei reglementări rigide, constrângătoare, fără nicio alternativă”⁽²⁾. Deși prin art. 31 C. fam. legiuitorul a instituit și o altă categorie de bunuri, aceea a bunurilor proprii, acestea sunt doar o excepție, calitatea lor fiind necesar a fi dovedită, deoarece regula este aceea a comunității de bunuri. Scopul acestor bunuri proprii, s-a apreciat în literatură, era ca ele să poată oferi o minimă independență patrimonială soților față de comunitatea devălmașă a bunurilor⁽³⁾, ceea ce și explică, într-un fel, protecția mai specială acordată acestora de către practica judecătorească⁽⁴⁾.

Prin urmare, potrivit Codului familiei, o parte din bunurile soților – și anume cele dobândite în timpul căsătoriei cu titlu oneros – sunt bunuri comune, adică le aparțin soților într-o comunitate devălmașă, chiar dacă dobânditor ar fi, formal, în actul juridic, doar unul dintre soți. Tot astfel, ei vor răspunde pentru anumite datorii născute în timpul căsă-

⁽¹⁾ A se vedea *T. Ionașcu*, Modificările aduse Codului civil de principiul constituțional al egalității sexelor, în J.N. nr. 2/1950, p. 268; *I. Albu*, op. cit. p. 119; *Al. Bacaci*, op. cit., p. 13; *I.P. Filipescu*, Tratat de dreptul familiei, Ed. All, București, 1998, p. 46; *V.D. Zlătescu*, Regimurile matrimoniale în dreptul familiei, în R.R.D. nr. 8/1970, p. 19-31; *A. Ionașcu*, *M. Mureșan*, *M.N. Costin*, *V. Ursa*, op. cit., p. 116; *T.R. Popescu*, Dreptul familiei. Tratat, vol. I, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1965, p. 17; *M. Banciu*, op. cit., p. 43.

⁽²⁾ *Al. Bacaci*, Considerații în legătură cu regimul matrimonial actual, în Dreptul nr. 4/2001, p. 92.

⁽³⁾ *Ibidem*.

⁽⁴⁾ Plenul Trib. Suprem, Decizia de îndrumare nr. 3/1974, pct. 2, care a statuat că „stabilirea calității de bun propriu se poate solicita, în timpul căsătoriei, de către oricare dintre soți pe calea unei acțiuni în constatare”, în C.D. 1974, p. 11 și urm.; în același sens, vezi *E. Florian*, Dreptul familiei, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2003, p. 80-89.

toriei, prevăzute expres în art. 32 C. fam., cu bunurile comune. De asemenea, fiecare dintre soți, având și bunurile lui proprii ce fac parte din categoriile celor exceptate de la comunitate, potrivit art. 31 C. fam., va răspunde cu aceste bunuri față de creditorii săi personali și numai în mod subsidiar cu partea sa de comunitate.

7. Din cele arătate până aici doar în linii mari se poate reține că, în sistemul Codului familiei, în patrimoniul conjugal se formează **trei mase patrimoniale de bunuri**, supuse unor regimuri juridice diferite: bunuri proprii ale soțului, bunuri proprii ale soției și bunuri comune ambilor soți. În ceea ce privește bunurile proprii și datoriile personale ale fiecăruia dintre ei, acestea sunt guvernate de regimul separației de bunuri, iar, în ceea ce privește avutul comun dobândit în timpul căsătoriei, se aplică regimul comunității de bunuri.

Chiar dacă legiuitorul a dat un caracter precumpănitor comunității față de separația de bunuri, instituind, prin art. 30 C. fam., prezumția că orice bun dobândit în timpul căsătoriei de oricare dintre soți intră în comunitatea de bunuri, a conferit, totuși, un caracter relativ acestei prezumții. Astfel, permițând prin art. 31 C. fam. răsturnarea prezumției prin dovada că anumite bunuri, chiar fiind dobândite în timpul căsătoriei, nu sunt comune, ci proprii, încadrându-se în una dintre cele șase categorii de bunuri expres exceptate prin lege de la comunitate, este limpede că prezumția de comunitate nu este intangibilă.

Așa cum s-a arătat în doctrina juridică, atâta vreme cât legea dă soților posibilitatea de a dovedi că un bun, deși prezumat de lege a fi comun, este propriu, la o privire mai superficială, s-ar putea crede că prin aceasta s-ar rezolva orice eventual litigiu între soți cu privire la regimul juridic al unui bun, dar, în realitate, lucrurile nu sunt atât de simple⁽¹⁾.

Deși legiuitorul Codului familiei pare să vrea o ocrotire egală a ambelor aspecte ale regimului matrimonial, atât privind comunitatea, cât și separația de bunuri, prin ansamblul reglementărilor prevăzute în

⁽¹⁾ A se vedea *Al. Bacaci*, op. cit., p. 93; *P. Anca*, Efectele căsătoriei cu privire la raporturile patrimoniale dintre soți, în *I.P. Filipescu, P. Anca, O. Calmuschi, M.I. Eremia*, Încheierea căsătoriei și efectele ei, Ed. Academiei, București, 1981, p. 87; *P. Anca*, Cu privire la dovada bunurilor proprii, în R.R.D. nr. 2/1981, p. 15-19; *C. Opreșan*, Situația juridică a bunurilor soților în timpul căsătoriei, în J.N. nr. 5/1984, p. 641.

cod, precum și prin sublinierea că orice convenție contrară comunității este nulă, legiuitorul favorizează regimul de comunitate.

Dincolo de interpretările făcute în literatura juridică pe marginea dispozițiilor art. 30 alin. (2) C. fam. în ceea ce privește sfera convențiilor contrare comunității care ar trebui să fie considerate nule, pe care nu ne-am propus să le dezvoltăm, fie că se referă la restrângerea, fie la lărgirea comunității de bunuri, ceea ce susținem și noi, alături de majoritatea opiniilor exprimate în literatură, este că nulitatea la care se referă dispoziția în discuție sancționează orice convenție contrară nu numai regimului comunității, ci și oricăreia dintre dispozițiile privitoare la drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților consacrate prin art. 30-36 C. fam.

În doctrina juridică au existat și opinii care, prin exemple, au încercat să acrediteze ideea că soții pot încheia și unele convenții prin care nu se modifică regimul legal și obligatoriu al bunurilor lor⁽¹⁾.

Astăzi însă este de netăgăduit că regimul matrimonial unic, obligatoriu și imutabil prevăzut de Codul nostru de familie nu mai corespunde transformărilor social-economice înregistrate după Revoluția din 1989 în toate domeniile vieții, deci și în cadrul raporturilor de familie și, în special, în reglementarea raporturilor patrimoniale dintre soți.

8. Codul familiei, care a instituit cu caracter imperativ, la vremea adoptării lui, regimul comunității de bunuri a soților ca unic regim matrimonial îngăduit de lege, a consacrat prin acesta o instituție juridică corespunzătoare dreptului socialist al epocii care, în acel moment, răspundea nevoilor de a depăși inegalitatea dintre soți și de a asigura un spirit nou de echitate socială⁽²⁾.

Totuși, încă cu 35 de ani în urmă s-a observat că regimul imperativ al comunității de bunuri îngădește libertatea contractuală a soților, propunându-se *de lege ferenda* să se recunoască soților dreptul de a aduce, pe cale convențională, derogări de la acest regim, în sensul restrângerii domeniului de aplicare a regimului comunității de bunuri sau chiar înlăturarea lui în întregime, prin adoptarea regimului separației de bu-

⁽¹⁾ A se vedea M. Mayo, Raporturile patrimoniale dintre soți în lumina Codului familiei R.P.R., în J.N. nr. 4/1954, p. 328.

⁽²⁾ A se vedea D. Lupulescu, Dreptul de proprietate comună a soților, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987, p. 38.

nuri⁽¹⁾. S-a invocat ca argument „faptul că există femei care obțin din activitatea desfășurată câștiguri superioare celor ale soților lor”, situații în care comunitatea de bunuri „nu își mai găsește un temei puternic, interesele soției putând fi mai bine protejate în condițiile unui regim de separație”⁽²⁾. Acest argument ni se pare puțin părtinitor, tinzând să promoveze o protecție mai mare doar a femeii, ceea ce nu este chiar în acord cu principiul egalității între soți.

Deși nu credem că ar trebui mers până acolo încât să se ajungă la un regim legal de separație, oricum, regimul comunității de bunuri ca regim legal, unic, obligatoriu și imutabil este în condițiile actuale „necorespunzător exigențelor moderne și democratice privind reglementarea raporturilor patrimoniale ale soților”⁽³⁾. Se impune necesitatea, susține doctrina, ca soților „să li se recunoască libertăți mai mari în privința reglării raporturilor lor patrimoniale”⁽⁴⁾.

În ceea ce privește flexibilitatea reglementării statutului patrimonial al soților, credem că și Codul civil de la 1864 era, sub acest aspect, superior regimului actual rigid și obligatoriu. Principiul care stătea la baza regimului matrimonial, înscris în art. 1224, era acela al libertății convențiilor matrimoniale, în lumina căruia soții puteau să adopte orice regim matrimonial sau să realizeze chiar o combinație de regimuri matrimoniale, sub condiția de a nu încălca ordinea de drept⁽⁵⁾.

Dacă reglementarea de atunci era mai permisivă decât în Codul familiei în vigoare, cu atât mai mult suntem și noi de părere, alături de alți autori, că se impune „o altă viziune mai puțin restrictivă asupra raporturilor patrimoniale ale soților, fundamentată pe conceptele clasice ale proprietății, cu toate caracterele ei recunoscute în legislațiile europene”⁽⁶⁾.

(1) A se vedea V.D. Zlătescu, Sugerii pentru viitorul cod al familiei, în R.R.D. nr. 3/1972, p. 66-74.

(2) *Idem*, p. 66.

(3) A se vedea Al. Bacaci, Considerații..., p. 96.

(4) *Ibidem*.

(5) A se vedea I. Rosetti-Bălănescu, O. Sachelarie, N. Nedelcu, Principiile dreptului civil român, Ed. de Stat, București, 1947, p. 464 și urm.

(6) A se vedea Al. Bacaci, Considerații..., p. 97.

Secțiunea a 2-a

Necesitatea reglementării raporturilor patrimoniale dintre soți în acord cu noile realități social-economice și armonizarea ei cu legislațiile europene

§1. Preliminarii

9. Intrarea României în Europa de la 1 ianuarie 2007, în rândul democrațiilor moderne, impune o politică legislativă care să poarte pecetea statului de drept, cu garantarea drepturilor fundamentale, cu un sistem juridic deschis afirmării libertății și proprietății individuale, în acord cu sistemul de valori și drepturi comunitare necesare integrării reale a României în structurile europene.

Armonizarea sistemului nostru juridic cu sistemul juridic european presupune modificări și inovații legislative în diferitele ramuri ale dreptului, printre care se numără, desigur, și dreptul familiei.

Principiile care vor sta la baza noilor reglementări din dreptul familiei, ca și din alte ramuri de drept, vor trebui să fie conforme **Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene**. Încă din preambulul acesteia se precizează că „Uniunea este o comunitate de valori care se întemeiază pe demnitatea omului, libertate, egalitate și solidaritate, bazându-se pe principiile democrației și statului de drept (...), **pe respectarea vieții private și a vieții de familie, dreptul la căsătorie și la întemeierea familiei**”⁽¹⁾ (s.n.).

În jurisprudența ei, puternic consolidată în ultimii ani, Curtea de Justiție a Uniunii Europene consideră drepturile fundamentale ca o parte componentă a principiilor de drept generale, necesitând introducerea lor în structura generală a dreptului european. În practica sa de-a lungul anilor, Curtea a scos în evidență faptul că „aceste drepturi trebuie privite în legătură cu funcția lor socială” și că „ele trebuie să aibă nu numai un caracter de apărare individuală, ci și o funcție de ordine politică”, aducând siguranță în fața legii, transparență, legitimitate și integrare⁽²⁾. Se impune astfel, se susține în doctrina de la noi și în cea europeană,

⁽¹⁾ A se vedea *M. Dausas*, Drepturile fundamentale ca elemente ale ordinii de drept a Uniunii Europene, în *Dreptul nr. 9/2006*, p. 23.

⁽²⁾ *Idem*, p. 25.

necesitatea unui catalog al drepturilor fundamentale, obligatorii din punct de vedere juridic, în rândul cetățenilor Uniunii Europene, care să contribuie la formarea unei conștiințe europene comune privind democrația și statul de drept și astfel, în mod indirect, să devină un factor de impulsionare și de forță a procesului de integrare aflat în curs⁽¹⁾.

10. Formularea drepturilor omului pe calea unor instrumente internaționale nu trebuie privită ca o legislație imperativă europeană, ci principiile generale ale ordinii de drept a Uniunii Europene presupun ca realizarea și garantarea lor să se facă prin măsuri legislative interne⁽²⁾. Această concluzie, susținută de o seamă de autori din literatura noastră juridică, este confirmată și de **Convenția europeană a drepturilor omului**⁽³⁾, care nu trebuie înțeleasă că ar pretinde substituirea sa în locul sistemelor naționale de drept, ci, dimpotrivă, proclamarea și garantarea efectivă a drepturilor omului urmând să revină reglementărilor interne din fiecare stat în parte. Numai în această conexiune „se poate înțelege și interpreta corect corelația dintre reglementările interne și cele internaționale, având în vedere că sporirea preocupărilor și reglementărilor internaționale nu schimbă și nu diminuează cu nimic rolul major al legislației interne în proclamarea și garantarea drepturilor cetățenești, în promovarea și încurajarea drepturilor omului în general”⁽⁴⁾.

11. Constituția României este în deplin acord cu reglementările generale internaționale. Astfel, prin art. 1 alin. (3) se prevede că „România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane (...) reprezintă valori supreme și garantate”.

Pentru armonizarea cu Constituția noastră, precum și, implicit, cu normele internaționale, s-a impus a fi eliminate din legile noastre organice reglementările anacronice care contravin drepturilor și libertăților

⁽¹⁾ M. Dausés, op. cit., p. 30.

⁽²⁾ A se vedea I. Muraru, Gh. Iancu, *Drepturile, libertățile și îndatoririle constituționale*, vol. I, Ed. Institutului Român pentru Drepturile Omului, București, 1992, p. 9.

⁽³⁾ Ratificată și de România prin Legea nr. 30/1994 (M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994).

⁽⁴⁾ A se vedea A. Popescu, Gh. Brehoi, *Influența convențiilor și acordurilor elaborate în cadrul Consiliului Europei asupra legislației muncii și protecției sociale*, în *Dreptul nr. 3/1993*, p. 10.